

*Dla rozwoju infrastruktury
i środowiska*

Zasady promocji projektów dla beneficjentów

Programu Operacyjnego
Infrastruktura i Środowisko
2007–2013

wersja 2.0

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

Zasady promocji projektów dla beneficjentów

Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013

26 kwietnia 2012 r.

autokorekta Rozdziału 6.1.5.

25 lipca 2012 r.

Wersja 2.0

**Instytucja Zarządzająca Programem Infrastruktura i Środowisko
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego**

Wydawca

Instytucja Zarządzająca Programem Infrastruktura i Środowisko
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa
www.pois.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.mrr.gov.pl

Punkt Informacyjny

Programu Infrastruktura i Środowisko

tel.: (22) 461 35 14
fax: (22) 461 32 60
e-mail: pois@mrr.gov.pl
www.pois.gov.pl

ISBN: 978-83-7610-347-1

Publikacja finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżetu państwa
w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1	WSTĘP	4
2	PODSTAWY PRAWNE	4
3	CEL DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH	5
4	OBOWIĄZKI BENEFICJENTÓW	5
5	OZNACZANIE DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH	6
5.1	System identyfikacji wizualnej	6
5.2	Zasady oznaczania działań informacyjnych i promocyjnych	8
5.3	Animowane znaki graficzne	13
5.4	Stosowanie informacji o współfinansowaniu	13
5.5	Oznaczanie projektów dofinansowanych z wielu programów NSS	14
5.6	Oznaczanie projektów promowanych poza granicami Polski	14
6	RODZAJE DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH	15
6.1	Działania obowiązkowe	15
6.1.1	Tablica informacyjna	15
6.1.2	Tablica pamiątkowa	17
6.1.3	Lokowanie oraz liczba tablic informacyjnych i pamiątkowych	18
6.1.4	Tabliczki i naklejki informacyjne	20
6.1.5	Oznaczanie dokumentów	21
6.2	Działania rekomendowane	22
6.2.1	Strony internetowe	23
6.2.2	Publikacje drukowane i elektroniczne	23
6.2.3	Plakaty	23
6.2.4	Informacje prasowe	24
6.2.5	Konferencje/szkolenia/spotkania informacyjne	24
6.2.6	Materiały promocyjne	24
6.3	Działania dla projektów pomocy technicznej POIiŚ	25
7	PODSTAWOWE KOMUNIKATY I HASŁO PROMOCYJNE	26
8	PONOSZENIE WYDATKÓW NA DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE	27
9	DOKUMENTOWANIE PODJĘTYCH DZIAŁAŃ	28
10	NADZÓR NAD PRZESTRZEGANIEM PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH PROMOCJI	28
	GDZIE ZNALEŹĆ POMOC?	28
	SPIS RYSUNKÓW	29
	ZAŁĄCZNIK 1 – ZASADY STOSOWANIA ZNAKU, BUDOWANIA CIĄGU ZNAKÓW ORAZ PROJEKTOWANIA TABLIC I NAKLEJEK W PROMOCJI PROJEKTÓW POIiŚ. SZCZEGÓŁOWY OPIS EMBLEMATU UE ORAZ LITERNICTWO	30

Rozdział 1 Wstęp

Niniejsze zasady określają obowiązki beneficjentów w zakresie informowania i promowania projektów współfinansowanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) oraz zasady dotyczące jednolitego oznaczania wszystkich działań informacyjnych i promocyjnych. Zasady dotyczą również instytucji w systemie zarządzania i wdrażania POIiŚ oraz PKP Polskich Linii Kolejowych S.A. i Generalnej

Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, realizujących projekty w ramach pomocy technicznej POIiŚ.

Zasady mogą być również pomocne dla potencjalnych beneficjentów POIiŚ na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie projektu w zakresie zadań związanych z promocją projektu (pkt I.3 wniosku).

Rozdział 2 Podstawy prawne

1. Zasady zostały przygotowane na podstawie pkt. 16 rozdziału 6 **Wytycznych w zakresie informacji i promocji Ministra Rozwoju Regionalnego** w celu zapewnienia spójnych działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Niniejszy dokument został opracowany z poszanowaniem unijnych i krajowych przepisów w zakresie informacji i promocji.
2. Obowiązek informowania o współfinansowaniu projektów ze środków Unii Europejskiej wynika z art. 69 **rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006** z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.
3. Zasady dotyczące realizacji ww. obowiązku przez beneficjentów zostały zawarte w art. 8–9 **rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006** ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
4. Podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych na potrzeby Narodowej Strategii Spójności oraz wszystkich programów operacyjnych określa **Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007–2013 (zwana dalej Strategią komunikacji)** wraz z załącznikiem nr 1 pn. Księga identyfikacji wizualnej NSS.
5. Główne założenia i zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących POIiŚ zostały zawarte w **Planie komunikacji POIiŚ na lata 2007–2013**.

Niniejszy dokument obowiązuje z dniem ogłoszenia na stronie internetowej www.pois.gov.pl.

Rozdział 3 Cel działań informacyjnych i promocyjnych

Celem działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez beneficjentów jest zwiększenie świadomości opinii publicznej na temat udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach POIiŚ.

Ponadto celem takich działań jest zwiększenie poziomu wiedzy opinii publicznej na temat celów i korzyści wynikających z realizacji projektów w ramach POIiŚ, istotnych dla zwiększenia konkurencyjności kraju i regionów.

Rozdział 4 Obowiązki beneficjentów

Beneficjent od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu, w czasie kiedy jest związany zapisami umowy o dofinansowanie, zobowiązany jest do informowania ogółu społeczeństwa o fakcie współfinansowania projektu z Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach POIiŚ, a także do oznaczania dokumentów oraz sprzętu i wyposażenia zakupionego w ramach projektu, zgodnie z zasadami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Działania informacyjno-promocyjne są jednym z zadań realizowanych w ramach projektu. Zakres działań powinien być planowany i realizowany racjonalnie i efektywnie, mając na uwadze założone cele oraz wymogi związane z oznaczaniem działań informacyjno-promocyjnych określonych w niniejszym dokumencie. Beneficjenci powinni

w szczególności zapewnić, aby przekaz (w tym narzędzia i język komunikacji) został dopasowany do grupy odbiorców, charakteru i zasięgu oddziaływania projektu.

Tam, gdzie jest to możliwe i zgodne z zasadami gospodarności stosować należy materiały ekologiczne, a planując działania komunikacyjne należy mieć na względzie minimalizację obciążeń dla środowiska. Myśląc o wspieraniu rozwoju społeczeństwa informacyjnego należy brać pod uwagę szerokie zastosowanie technologii informacyjnych, ułatwiając dostęp zainteresowanym do informacji. Dostępność do informacji powinna także wynikać z realizacji zasady równości szans, np. w odniesieniu do osób niepełnosprawnych (m.in. ruchowo, niedowidzących) czy w odniesieniu do wieku i płci odbiorców.

Rozdział 5 Oznaczanie działań informacyjnych i promocyjnych

5.1 System identyfikacji wizualnej

Znaki poszczególnych programów operacyjnych oraz Narodowej Strategii Spójności (NSS) stanowią element wspólnego systemu identyfikacji wizualnej dla marki Funduszy Europejskich. System wizualizacji Funduszy Europejskich opiera się na współistnieniu dwóch ściśle określonych znaków obowiązkowych: emblematu Unii Europejskiej wraz z obowiązkowymi odniesieniami i logo z systemu wizualizacji NSS oraz towarzyszącej im odpowiedniej liczbie znaków uzupełniających.

System identyfikacji wizualnej Narodowej Strategii Spójności opiera się na wspólnym znaku graficznym dla NSS i wszystkich programów operacyjnych. Spójny system ma zapewnić rozpoznawalność NSS i instrumentów jej realizacji (programów operacyjnych) oraz przyczynić się tym samym do wzmocnienia efektów działań informacyjnych i promocyjnych.

Symbolika gwiazd nawiązuje do flagi Unii Europejskiej poprzez kolor jednej z gwiazd, jak również niebieski kolor tła. Odnosi się również do symboliki flagi Polski – kolory pozostałych dwóch gwiazd. Niebieskie tło symbolizuje okno z widokiem na niebo i tworzy kadr przestrzeni, w który wchodzi połączone gwiazdy. Połączenie gwiazd oraz ich

symbolika poprzez kolor mówią nam o wspólności Unii Europejskiej, jej trwałości i sile. Charakter graficzny gwiazd nasuwa skojarzenia z postaciami ludzi, wprowadzając tym samym w symbolikę aspekt ludzki. Mówi o zjawisku kooperacji różnych czynników, której efekt jest większy niż suma ich oddzielnego działania.

Forma podstawowa znaku POIŚ jest zbudowana z zestawienia znaku graficznego z logotypem:

Znakami obowiązkowymi w systemie wizualizacji Funduszy Europejskich są:

- znak graficzny (wspólny dla wszystkich programów operacyjnych oraz NSS) z logotypem nawiązującym do nazwy programu:

- emblemat Unii Europejskiej z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub Unii Europejskiej i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (wariant podstawowy)

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ponadto dwóm znakom obowiązkowym mogą towarzyszyć znaki uzupełniające: logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, a także hasło Programu: „Dla rozwoju infrastruktury i środowiska” (patrz pkt 5.2).

W zestawieniu ze znakami uzupełniającymi, w układzie poziomym znak Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko znajduje się zawsze z lewej strony, natomiast emblemat Unii Europejskiej z prawej strony. W układzie pionowym znak Programu

znajduje się nad emblematem Unii Europejskiej. Znaki uzupełniające mogą zostać umieszczone **wyłącznie** w przestrzeni pomiędzy tymi znakami. Hasło Programu powinno być umieszczone poza ciągiem znaków.

Obowiązek podpisywania znaku graficznego Narodowej Strategii Spójności oraz emblematu Unii Europejskiej uzależniony jest od wielkości materiału informacyjnego lub promocyjnego (patrz pkt 5.2).

Wzór: ciąg znaków – wersja pozioma achromatyczna

Załącznik nr 1 do niniejszych Zasad określa dopuszczalne warianty stosowania znaku Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz emblematu Unii Europejskiej. Ponadto kolorystykę Programu oraz zasady budowania ciągu znaków.

5.2 Zasady oznaczania działań informacyjnych i promocyjnych

Wszelkie materiały informacyjne, promocyjne i edukacyjne w zależności od ich wielkości, rodzaju i techniki wykonania powinny być oznaczane według jednego z dwóch możliwych wariantów:

- wariant podstawowy – dla dużych materiałów (w tym multimedialne, telewizyjne i radiowe, wybrane drukowane)
- wariant minimalny – dla małych materiałów (w tym wybrane drukowane)

Wybór zastosowanego wariantu zależy od wielkości materiału, rodzaju i techniki wykonania, przy czym rekomendowane jest stosowanie wariantu podstawowego w każdym przypadku, gdy warunki techniczne to umożliwiają.

W przypadku działań informacyjnych i promocyjnych o charakterze niestandardowym, np. marketing wirusowy, dopuszcza się stosowanie np. animowanych znaków graficznych, planszy informacyjnej (packshot) lub w określonych przypadkach, ze względu na efekt zaskoczenia odbiorcy, nie stosowanie żadnych z ww. wariantów oznaczania podjętych działań. W takiej sytuacji beneficjent jest zobowiązany do zamieszczenia informacji o podjętym działaniu wraz z informacją o współfinansowaniu projektu na własnych stronach internetowych lub w formie ogłoszenia prasowego. W zależności od grupy docelowej dopuszcza się przekazanie zainteresowanym informacji o współfinansowaniu projektu poprzez pocztę elektroniczną lub w materiale prasowym.

1 Wariant podstawowy – dla dużych materiałów

Wariant podstawowy zakłada, że wszelkie duże materiały promocyjne, materiały multimedialne oraz wybrane materiały drukowane, a także artykuły/reklamy prasowe i audycje telewizyjne będą zawierały, zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym oraz Księgą identyfikacji wizualnej NSS, obowiązkowo: emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej wraz z odwołaniem słownym do

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub obu funduszy, logo POIiŚ, hasło promocyjne POIiŚ, a opcjonalnie (jeśli to możliwe): logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, oraz informację o współfinansowaniu projektu, logo projektu. **Szczególne zasady oznaczania dotyczą tablicy informacyjnej i pamiątkowej, o czym w pkt. 6.1.1 i 6.1.2.**

Odwołanie słowne do dwóch funduszy w oznaczaniu działań informacyjnych i promocyjnych stosują wyłącznie Instytucja Zarządzająca POIiŚ oraz Instytucje Pośredniczące i Instytucje Pośredniczące II stopnia POIiŚ, które odpowiadają za wdrażanie więcej niż jednego priorytetu/działania współfinansowanego z Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Przykładowy podział wybranych materiałów promocyjnych dla tego wariantu prezentuje tabela poniżej:

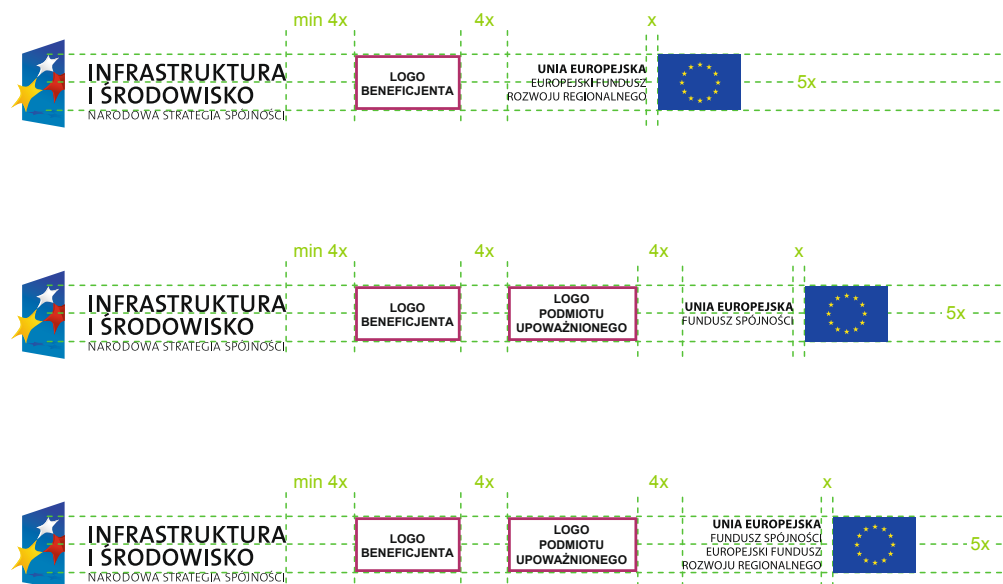
Przykłady materiału promocyjnego	Elementy wizualizacji
<ol style="list-style-type: none"> Duże materiały:<ol style="list-style-type: none"> tablice informacyjne, tablice pamiątkowe, billboardy, plakaty, banner, stand, roll-up, ścianki konferencyjne, namioty, stoiska wystawowe itp., pojazdy. Materiały drukowane:<ol style="list-style-type: none"> publikacje (np. dokumenty programowe, broszury, ulotki, biuletyny itp.), notatniki, dyplomy, certyfikaty, informacje prasowe, reklamy i ogłoszenia prasowe, teczki firmowe, kalendarze itp. materiały konferencyjne/szkoleniowe. Strony internetowe, reklamy i ogłoszenia internetowe, bazy danych. Filmy, etiudy i spoty filmowe, audycje telewizyjne, felietony. Prezentacje multimedialne.	<p>Materiały informacyjne i promocyjne zawierają:</p> <p>Obowiązkowo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Logo POIiŚ, Flagę Unii Europejskiej, Odwołanie słowne do Unii Europejskiej, Odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności lub obu funduszy (pełna nazwa)². <p>Opcjonalnie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hasło określone dla POIiŚ (<i>obowiązkowo dla materiałów określonych w pkt. 1a-b</i>), Logo beneficjenta (<i>obowiązkowo dla materiałów określonych w pkt. 1a</i>), logo podmiotu upoważnionego, logo projektu, Informacja o współfinansowaniu projektu (<i>obowiązkowo dla materiałów określonych w pkt. 1a</i>). Rekomenduje się jednak powszechne stosowanie na materiałach promocyjnych takiej informacji.

¹ Księga identyfikacji wizualnej Narodowej Strategii Spójności (załącznik nr 1 do Strategii) określa szczegółowe zasady stosowania systemu wizualnego (w tym m.in. proporcje ciągu znaków), które obowiązują wszystkie instytucje oraz podmioty zaangażowane w proces informowania i promocji, w tym beneficjentów. Księga znaku jest zamieszczona na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, w dziale *Zasady promocji FE*.

² Zgodnie z rozporządzeniem 846/2009 w sytuacji, kiedy działanie informacyjne lub promocyjne ma na celu promocję wielu projektów współfinansowanych z więcej niż jednego funduszu, odniesienie do ich nazw nie jest wymagane.

Przykłady oznaczenia

Przykłady z odwołaniem do Unii Europejskiej i właściwego funduszu

Moduł konstrukcyjny – kwadrat o boku równym 1/4 wysokości znaku graficznego. Odległości wskazane między znakami są odległościami minimalnymi. W zależności od sytuacji, w której następuje zestawienie znaków, odległości mogą ulegać zwiększeniu.

Przykład ciągu znaków z hasłem

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

Przykład ciągu znaków z informacją o współfinansowaniu przez Unię Europejską

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

np. Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko³

lub

np. Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Przykład ciągu znaków dla projektów współfinansowanych z pomocy technicznej POIiŚ

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

np. Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko

lub

np. Projekt (konferencja, szkolenie, publikacja, zakup itp.) finansowany⁴ przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżet państwa w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko

Rys. 1. Podstawowy wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych

³ Zgodnie z pkt. 8.1.1 Strategii komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach NSS na lata 2007–2013 na potrzeby komunikacji społecznej można zrezygnować z używania zwrotu „program operacyjny”, zastępując go jedynie nazwą danego programu np. Program Infrastruktura i Środowisko.

⁴ W przypadku, gdy jest to 100%.

Uwagi do wariantu podstawowego:

- a) Hasło POliŚ jest umieszczane w dowolnym miejscu materiału. Musi być jednak umieszczone poza ciągiem znaków.
- b) Informacja o współfinansowaniu jest umieszczana w dowolnym miejscu materiału. Musi być jednak umieszczona poza ciągiem znaków. Treść informacji o współfinansowaniu może podlegać modyfikacjom, tj. skróceniu bądź rozwinięciu.
- c) W przypadku materiałów wymienionych w punkcie 3, 4, 5 tabeli oraz innych materiałów multimedialnych dopuszczalne jest tworzenie i stosowanie animowanych wersji elementów wizualizacji (patrz pkt 5.3).
- d) W przypadku materiałów wymienionych w punkcie 4 tabeli dopuszcza się stosowanie słownej informacji o współfinansowaniu. Informacja musi zawierać co najmniej odwołanie do współfinansowania przez Unię Europejską w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko. W celu zwiększenia rozpoznawalności marki POliŚ rekomenduje się stosowanie końcowej planszy informacyjnej w formie statycznego lub ruchomego obrazu (tzw. packshot) lub ze wskazaniem sponsorskim, zgodne z systemem wizualizacji Funduszy Europejskich.

2 Wariant minimalny – dla małych materiałów

Wariant minimalny zakłada, że małe materiały promocyjne oraz wybrane materiały drukowane będą zawierały, zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym oraz Księgą identyfikacji wizualnej NSS obowiązkowo: emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej, logo POliŚ,

a opcjonalnie (jeśli to możliwe): logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo projektu.

Przykładowy podział wybranych materiałów promocyjnych prezentuje tabela poniżej:

Przykłady materiału promocyjnego	Elementy wizualizacji
<ul style="list-style-type: none"> 1. Małe materiały:<ul style="list-style-type: none"> a. gadżety: długopisy, kubki itp., b. nadruki na płytach CD/DVD, c. tabliczki informacyjne. 2. Materiały drukowane:<ul style="list-style-type: none"> a. papier firmowy, b. bilety wizytowe, c. karty grzecznościowe, d. koperty, e. naklejki na sprzęt i wyposażenie. 3. Spoty, reportaże i audycje radiowe⁵.	<p>Materiały informacyjne i promocyjne zawierają:</p> <p>Obowiązkowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Logo POliŚ, 2. Flaga Unii Europejskiej, 3. Odwołanie słowne do Unii Europejskiej <i>(w wyjątkowych sytuacjach, gdy techniki wykonania uniemożliwiają czytelne zamieszczenie odwołania słownego, element ten nie jest obowiązkowy).</i> <p>Opcjonalnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> 4. Informacja o współfinansowaniu projektu (<i>obowiązkowo dla materiałów określonych w pkt. 1c, 2e, 3</i>), 5. Logo beneficjenta, logo podmiotu upoważnionego, logo projektu.

⁵ W przypadku spotów, reportaży i audycji radiowych należy stosować słowną informację o współfinansowaniu. Informacja musi zawierać co najmniej odwołanie do współfinansowania projektu przez Unię Europejską w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko.

Rys. 2. Minimalny wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych

Przykładowe zestawienia ciągu znaków w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

5.3 Animowane znaki graficzne

Znak graficzny oraz logotyp POliŚ nie muszą pozostawać statyczne. Istnieje możliwość stworzenia i odtwarzania animowanej wersji znaku graficznego i logotypu w przypadku np. bannerów internetowych lub filmów wideo. Warunkiem jest, aby po wprowadzeniu elementów animowanych znak graficzny i logotyp powróciły do właściwej formy

statycznej, dzięki czemu zastosowany efekt animacji będzie widoczny.

Animacji może podlegać zarówno sam znak graficzny (np. gwiazdy w ruchu) lub logotyp POliŚ (poszczególne litery lub słowa w ruchu), jak również oba te elementy jednocześnie.

5.4 Stosowanie informacji o współfinansowaniu

Za informację o współfinansowaniu, o której mowa w niniejszym dokumencie rozumie się tekst informujący o tym, że projekt lub dane działanie jest współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

lub Funduszu Spójności. Przykładowe informacje o współfinansowaniu zostały podane w pkt. 5.2, ppkt 1). Treść informacji o współfinansowaniu może podlegać modyfikacjom, tj. skróceniu bądź rozwinięciu.

W informacji o współfinansowaniu należy posługiwać się pełnymi nazwami, tj. Unia Europejska i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego lub Fundusz Spójności. Należy również zadbać o dostrzegalność oznaczeń, tak by oznaczenia wraz z informacją o współfinansowaniu były widoczne dla odbiorców.

W informacji o współfinansowaniu **nie można** używać nazw: beneficjenta, instytucji pośredniczących i wdrażających, innych źródeł współfinansowania oraz wszelkich innych informacji, które mogłyby sprawić, że przekaz o udziale środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

lub Funduszu Spójności będzie nieczytelny i mało przejrzysty. Wyjątek stanowią projekty realizowane w ramach pomocy technicznej POIiŚ, w odniesieniu do których możliwe jest odwołanie do współfinansowania ze środków budżetu państwa. Dopuszcza się, aby w informacji o współfinansowaniu używać nazw projektów dofinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności.

Szczegółowe zasady stosowania znaków oraz umieszczanie informacji o współfinansowaniu dla poszczególnych działań omówione zostały w rozdziale 6.

5.5 Oznaczanie projektów dofinansowanych z wielu programów NSS

W przypadkach, w których beneficjent realizuje zadanie horyzontalne lub projekt finansowany z dwóch lub większej liczby programów operacyjnych w ramach NSS, należy stosować logo Narodowej Strategii Spójności, z hasłem *Dla rozwoju Polski*. Przykładem jest np. oznaczanie dokumentacji

przetargowej, korespondencji w zakresie zadania/projektu. W odniesieniu do działań obowiązkowych tj. umieszczania tablic informacyjnych i pamiątkowych, stosuje się zasady określone przez właściwą instytucję zarządzającą danym programem operacyjnym.

5.6 Oznaczanie projektów promowanych poza granicami Polski

Do oznaczania projektów prowadzonych poza granicami Polski wskazane jest użycie znaków oraz informacji o współfinansowaniu w języku angielskim. Informacja o współfinansowaniu może przyjąć brzmienie: *Project co-financed by the European Regional Development Fund/Cohesion Fund under the Infrastructure and Environment Programme*. Hasło Programu brzmi: *For the development of the infrastructure and environment*.

Dopuszczalne jest tworzenie i stosowanie znaków w języku właściwym dla kraju, w którym realizowany

jest projekt. Jednak zastosowanie znaku w innym wariantcie językowym, niż wskazany w Księdze identyfikacji wizualnej, wymaga akceptacji instytucji zarządzającej danym programem.

Na stronie www.pois.gov.pl, zakładka *Zasady promocji* dostępne są emblematy Programu Infrastruktura i Środowisko oraz Unii Europejskiej w wersji angielskiej.

Rozdział 6 Rodzaje działań informacyjnych i promocyjnych

Beneficjenci informują opinię publiczną o pomocy otrzymanej z Unii Europejskiej oraz o tym, iż projekt jest współfinansowany ze środków funduszy unijnych w ramach POIiŚ. Ponadto w przypadku dużych projektów infrastrukturalnych zaleca się, aby do publicznej wiadomości, podawane były istotne wydarzenia związane z realizacją projektu np. podpisanie kontraktu, położenie kamienia węgielnego pod budowę, oddanie do użytku części inwestycji, zakończenie projektu etc.

Realizacja ww. wymagań odbywa się przy wykorzystaniu obowiązkowych i rekomendowanych działań informacyjnych i promocyjnych. Wybór konkretnych narzędzi promocji należy do beneficjenta (oprócz działań obowiązkowych w przypadku, gdy projekt spełnia określone warunki). Zastosowanie

właściwego narzędzia powinno uwzględniać wartość, rodzaj i charakter inwestycji.

Beneficjenci mogą realizować również inne działania informacyjne i promocyjne poza obowiązkowymi i rekomendowanymi, jeśli działania te służą informowaniu opinii publicznej o pomocy otrzymanej z Unii Europejskiej oraz o tym, iż projekt jest współfinansowany ze środków funduszy unijnych w ramach POIiŚ.

Wszystkie działania informacyjne i promocyjne dotyczące projektu współfinansowanego w ramach POIiŚ muszą być oznakowane zgodnie z zasadami opisanymi w pkt. 5. W przypadku podjęcia działań innych niż obowiązkowe i rekomendowane obowiązują zasady oznaczania zgodnie z pkt. 5.

6.1 Działania obowiązkowe

6.1.1 Tablica informacyjna

Beneficjent niezwłocznie po rzeczowym rozpoczęciu realizacji projektu, tj. rzeczywistym rozpoczęciu robót i/lub dostaw umieszcza tablicę informacyjną w widocznym punkcie, w miejscu realizacji projektu. W przypadku, gdy termin rzeczowego rozpoczęcia realizacji projektu przypada przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, wówczas beneficjent jest zobligowany do zamieszczenia tablicy informacyjnej niezwłocznie po podpisaniu umowy.

Beneficjent jest zobowiązany do umieszczenia tablicy informacyjnej, gdy projekt spełnia łącznie następujące warunki:

- a) projekt dotyczy finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych,
- b) całkowity wkład publiczny przeznaczony na realizację projektu przekracza 500 000 euro⁶.

W przypadku inwestycji, w których całkowity wkład publiczny nie przekracza 500 000 euro, umieszczenie tablic informacyjnych nie jest obligatoryjne. Obowiązkiem beneficjenta jest w takim przypadku zamieszczenie w siedzibie beneficjenta informacji ogólnych o projekcie wraz z oznakowaniem wariantu podstawowego. W celu zapewnienia efektywnej promocji projektu, IZ POIiŚ rekomenduje jednak każdorazowe umieszczanie tablic informacyjnych.

⁶ Należy podać wysokość dofinansowania określoną w umowie o dofinansowanie projektu. Zaokrąglenia do pełnego PLN dokonuje się matematycznie.

Tablica informacyjna musi zawierać następujące elementy:

- a) emblemat Unii Europejskiej z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej oraz odwołaniem słownym do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, hasło promocyjne POIiŚ – powyższe informacje muszą zajmować co najmniej 25% powierzchni tablicy,
- b) informację o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej: „Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności (lub ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko”,
- c) logo beneficjenta (ewentualnie logo podmiotu upoważnionego⁷),
- d) tytuł projektu⁸,
- e) nazwę beneficjenta,
- f) wartość projektu brutto w PLN (w zaokrągleniu do pełnego PLN)⁹,
- g) kwotę dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności (w zaokrągleniu do pełnego PLN)¹⁰.

W przypadku zmiany wartości dofinansowania dla projektu należy każdorazowo dokonać aktualizacji danych finansowych zamieszczonych na tablicy informacyjnej.

Załącznik nr 1 do niniejszych *Zasad promocji projektów* (...), określa obowiązujący wzór tablicy informacyjnej. **Nie można** dokonywać modyfikacji wzoru tablicy informacyjnej określonej w Załączniku nr 1 poprzez dodawanie zapisów, grafiki lub innych elementów nie wyszczególnionych w pkt. 6.1.1. W przypadku wykonania tablicy z hartowanego szkła lub materiału szlachetnego np. mosiądz należy zastosować wzór określony w Załączniku nr 1 z pominięciem użycia barw. W takim przypadku stosujemy wariant znaków w wersji achromatycznej określonej w Załączniku 1. Wykonanie tablicy na każ-

dym materiale trwałym zawsze powinno dokładnie odzwierciedlać wzór określony Załącznikiem nr 1.

Możliwe jest zastosowanie tablic statycznych wolnostojących (jedno lub dwustronnych) oraz wiszących do montażu na ścianach i elewacjach. Zaleca się, aby tablice informacyjne były wykonane z materiałów trwałych, tj. odpornych na warunki atmosferyczne, dzięki czemu zapewniona zostanie czytelność informacji oraz wysoki poziom estetyczny tablicy.

⁷ W celu ustalenia, czy wartość wkładu publicznego do projektu przekracza ustalony próg należy zastosować kurs wymiany PLN/EUR publikowany przez Europejski Bank Centralny z przedostatniego dnia pracy Komisji Europejskiej w miesiącu poprzedzającym miesiąc podpisania umowy o dofinansowanie projektu. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany Komisji Europejskiej opublikowane są pod adresem następujących stron internetowych: <http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-pln.en.html> oraz http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique&currency=153&Language=en.

⁸ W przypadku, gdy w projekcie jest więcej niż jeden podmiot upoważniony na tablicy należy umieścić wyłącznie nazwę i logo beneficjenta.

⁹ Tytuł projektu umieszczony na tablicy informacyjnej powinien stanowić literalne odzwierciedlenie nazwy projektu z umowy o dofinansowanie. W przypadkach, w których tytuł projektu nie komunikuje jego charakteru, IP może zgodzić się na dopisanie poniżej właściwego tytułu projektu podtytułu – parafrazy itp., mając jednocześnie na uwadze, czy zabieg taki nie zmniejszy w rezultacie stopnia komunikatywności i czytelności tablicy. W takiej sytuacji informacja o charakterze projektu może być umieszczona w informacji o współfinansowaniu.

¹⁰ Należy podać planowany całkowity koszt projektu określony w umowie o dofinansowanie projektu, tj. wydatki kwalifikowalne i niekwalifikowalne.

Wymiary tablicy informacyjnej wynoszą 3 m (szerokość) x 2 m (wysokość). W uzasadnionych przypadkach, zaopiniowanych przez właściwą IP lub IW, dopuszcza się możliwość zmniejszenia lub zwiększenia wymiarów tablicy, z uwagi na przepisy prawa oraz rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy.

6.1.2 Tablica pamiątkowa

W celu pozostawienia trwałej informacji o współfinansowaniu projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności w ramach POIiŚ, nie później niż sześć miesięcy po zakończeniu rzeczowej realizacji całego projektu tj. rzeczywistym zakończeniu wszystkich robót i/lub dostaw, należy umieścić tablicę pamiątkową. W sytuacji, gdy rzeczowa realizacja projektu dobiegła końca przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, beneficjent zamieszcza tablicę pamiątkową niezwłocznie po podpisaniu umowy.

Beneficjent jest zobowiązany do zamieszczenia tablicy pamiątkowej, gdy projekt spełnia łącznie następujące warunki:

- a) projekt dotyczy zakupu środków trwałych lub finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych,
- b) całkowity wkład publiczny przeznaczony na realizację projektu przekracza 500 000 euro¹².

W przypadku środków trwałych, na których umieszczenie tablicy pamiątkowej nie jest możliwe, beneficjent musi zastosować inne odpowiednie środki celem uwidocznienia przed opinią publiczną wkładu Wspólnoty. Przykładem może być

Po zakończeniu rzeczowej realizacji całego projektu tablicę informacyjną zastępuje się stałą tablicą pamiątkową¹¹. Beneficjent może, dla zapewnienia lepszego upowszechniania informacji, umieścić większą ilość tablic pamiątkowych.

Wzory tablic w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

zastosowanie oznaczenia wizualnego lub wykorzystanie innych narzędzi promocyjnych np. stron internetowych, mediów tradycyjnych i społecznościowych (social media), które w efekcie przyczynią się do zwiększenia świadomości opinii publicznej na temat udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach POIiŚ. Podejmowane przez beneficjenta działania w tym zakresie muszą zostać zaopiniowane przez właściwą IP lub IW.

W przypadku inwestycji, w których całkowity wkład publiczny nie przekracza 500 000 euro, umieszczenie tablicy pamiątkowej nie jest obligatoryjne. Jednakże, w celu zapewnienia efektywnej promocji projektu, rekomendowane jest umieszczanie ww. tablicy. W takim przypadku tablica musi spełniać wymogi opisane poniżej. Wyjątek stanowi rozmiar tablicy, który należy dostosować do rodzaju i charakteru projektu.

Tablica pamiątkowa musi zawierać następujące elementy:

- a) emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, hasło promocyjne

¹¹ Tablica informacyjna nie może pełnić jednocześnie roli tablicy pamiątkowej.

¹² W celu ustalenia, czy wartość inwestycji przekracza ustalony próg, należy zastosować kurs wymiany PLN/EUR stanowi kurs Europejskiego Banku Centralnego z przedostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc dokonania obliczenia, tj. miesiąc podpisania umowy o dofinansowanie projektu. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany Komisji Europejskiej opublikowane są pod adresem: <http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-pln.en.html> oraz http://ec.europa.eu/budget/infoeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique&currency=153&Language=en.

POliŚ – powyższe informacje muszą zajmować co najmniej 25% powierzchni tablicy,

- b) tytuł projektu,
- c) logo beneficjenta (ewentualnie logo podmiotu upoważnionego¹³),
- d) informację o współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej: *„Projekt (należy wstawić tytuł projektu – może być skrócona nazwa lub zakup, przebudowa, budowa, modernizacja itp.) współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności (lub ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko”*.

Niedopuszczalne jest zamieszczanie logo wykonawcy, jeśli nie jest on beneficjentem lub podmiotem upoważnionym.

Załącznik nr 1 do *Zasad promocji projektów (...)*, określa obowiązujący wzór tablicy pamiątkowej. **Nie można** dokonywać modyfikacji wzoru tablicy pamiątkowej określonej w Załączniku nr 1 poprzez dodawanie zapisów, grafiki lub innych elementów nie wyszczególnionych w pkt. 6.1.2. W przypadku wykonania tablicy z hartowanego szkła lub materiału szlachetnego np. mosiądz należy zastosować wzór określony w Załączniku nr 1 z pominięciem użycia barw. W takim przypadku stosujemy wariant znaków w wersji achromatycznej określonej w Załączniku nr 1. Wykonanie tablicy na każdym materiale

trwałym zawsze powinno dokładnie odzwierciedlać wzór określony w Załączniku nr 1.

Możliwe jest zastosowanie tablic statycznych wolnostojących (jedno lub dwustronnych) oraz wiszących do montażu na ścianach i elewacjach. Zaleca się, aby tablice pamiątkowe były wykonane z materiałów trwałych, tj. odpornych na warunki atmosferyczne, dzięki czemu zapewniona zostanie czytelność informacji oraz wysoki poziom estetyczny tablicy, co najmniej w okresie trwałości projektu, tj. 5 lat od zakończenia realizacji projektu (3 lata w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw). Nie ma obowiązku usunięcia tablicy po upływie ww. terminów.

Wymiary tablicy pamiątkowej wynoszą 1 m (szerokość) x 0,7 m (wysokość). W uzasadnionych przypadkach, zaopiniowanych przez właściwą IP lub IW, dopuszcza się możliwość zmniejszenia lub zwiększenia wymiarów tablicy, z uwagi na przepisy prawa oraz rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy.

Wzory tablic w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG dostępne są na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

Załącznik nr 1 do niniejszych Zasad określa zasady projektowania tablicy informacyjnej i pamiątkowej oraz tabliczki informacyjnej i naklejki.

6.1.3 Lokowanie oraz liczba tablic informacyjnych i pamiątkowych

Tablice informacyjne i pamiątkowe należy umieszczać w miejscach najbardziej widocznych, zapewniających dostęp jak największej liczbie osób oraz umożliwiających swobodne zapoznanie się z jej

treścią. Umieszczenie tablicy nie może zagrażać bezpieczeństwu osób zapoznających się z jej treścią.

¹³ W przypadku, gdy w projekcie jest więcej niż jeden podmiot upoważniony na tablicy należy umieścić wyłącznie logo beneficjenta.

Do najbardziej widocznych miejsc należy zaliczyć m.in. bramy wjazdowe, wejścia do budynków, hote budynków, parkingi, stacje kolejowe (w pobliżu głównego budynku dworca lub w budynku dworca).

Poniżej przedstawiono podstawowe zasady dotyczące umieszczania tablic informacyjnych i pamiątkowych:

- a) Jeżeli projekt jest realizowany w wielu lokalizacjach, tablice informacyjne i pamiątkowe powinny zostać umieszczone w tych miejscach realizacji, gdzie wartość robót infrastrukturalnych lub budowlanych przekracza 500 000 euro wkładu publicznego. Jeżeli natomiast wartość całego wkładu publicznego do projektu, w ramach którego prowadzone są roboty infrastrukturalne lub budowlane wynosi powyżej 500 000 euro, ale w poszczególnych miejscach realizacji wartość wkładu publicznego nie przekracza tej kwoty należy postawić jedną tablicę informacyjną, a następnie pamiątkową na terenie najbardziej widocznej inwestycji. W przypadku projektów liniowych lub punktowych zaleca się, jeśli charakter projektu na to pozwala, ustawienie większej ilości tablic w celu zapewnienia efektywnej promocji projektu. Jeżeli beneficjent po podpisaniu umowy o dofinansowanie zrealizował część kontraktów budowlanych, to nie ma obowiązku umieszczenia w miejscach wykonanych już robót tablic informacyjnych;
- b) Jeśli siedziba beneficjenta jest miejscem, gdzie wartość robót infrastrukturalnych lub budowlanych przekracza 500 000 euro wkładu publicznego należy również umieścić tablicę informacyjną, a następnie tablicę pamiątkową;
- c) W przypadku, gdy inwestycja obejmuje np. budowę kanalizacji na obszarze kilku gmin, ilość oraz lokalizacja tablic informacyjnych uzależniona jest od tego, czy w miejscu realizacji projektu wartość robót infrastrukturalnych lub budowlanych przekracza 500 000 euro wkładu publicznego;
- d) W przypadku projektów liniowych w sektorze transportu polegających na budowie odcinków dróg, rozbudowie lub modernizacji, wzmocnieniu nawierzchni itp. realizowanych na już istniejących ciągach drogowych tablice informacyjne należy umieszczać przed wjazdem na odcinek drogi na jego obu końcach, zgodnie z kierunkiem ruchu pojazdów prostopadle do osi drogi;
- e) W przypadku projektów liniowych w sektorze środowiska tablice umieszcza się przy głównych drogach prostopadle do osi drogi, wzdłuż których biegnie lub które przecina sieć kanalizacyjna;
- f) W przypadku budowy lub modernizacji obiektów (budynków) tablice powinny być umieszczone na zewnątrz budynku – zaleca się umieszczenie tablicy przy głównym wejściu do budynku;
- g) W przypadku modernizacji pomieszczeń lub części obiektu, a także, gdy projekt jest realizowany na terenie budynku, tablice powinny być umieszczone przy wejściu do budynku i/lub w holu głównym i/lub w pomieszczeniach, których dotyczy projekt;
- h) W przypadku budynków oraz obszarów objętych ochroną konserwatorską, tablice zaleca się umieścić jak najbliżej danego obiektu, w miejscu, które umożliwi dostęp do informacji jak największej liczbie osób;
- i) W przypadku, gdy miejsce realizowanego projektu nie zapewnia powszechnego dostępu do tablicy informacyjnej lub pamiątkowej, tablicę należy zainstalować w najbliższym możliwym otoczeniu realizowanego projektu, który taki dostęp zapewnia lub przed siedzibą beneficjenta projektu.

Przewiduje się następujące wyjątki od obowiązujących zasad:

- a) dopuszcza się możliwość zwolnienia beneficjenta z obowiązku zamieszczania na tablicy informacyjnej/pamiątkowej wartości projektu, wartości otrzymanego dofinansowania, jeżeli zamieszczenie takich informacji może przynieść szkodę beneficjentowi (np. w przypadku zakupu kosztownego sprzętu komputerowego wzrasta potencjalne zagrożenie kradzieżą), lub z innych, odpowiednio uargumentowanych powodów,**
- b) w przypadku projektów całościowo lub częściowo objętych tajemnicą, bądź tajnych, dla których ma zastosowanie obowiązek zamieszczania tablic informacyjnych/pamiątkowych, Instytucja Zarządzająca dopuszcza zwolnienie beneficjenta z obowiązku zamieszczenia tablicy w miejscu realizacji projektu. Tablicę należy wówczas umieścić w siedzibie Beneficjenta.**

Uzyskanie przez beneficjenta zgody na zastosowanie odstępstw, o których mowa powyżej, musi zostać dokonane na piśmie i być poprzedzone pisemną prośbą beneficjenta do IP/IW, zawierającym jasno wskazaną przyczynę oraz argumentację braku możliwości pełnego spełnienia obowiązku.

6.1.4 Tabliczki i naklejki informacyjne

Dla oznakowania projektów, których przedmiotem jest zakup środków trwałych, m.in. maszyn i urządzeń, pojazdów, aparatury, wyposażenia biurowego, sprzętu komputerowego, zakupionych i leasingowanych dzięki wsparciu ze środków Unii Europejskiej stosuje się oznaczenie w postaci tabliczek lub naklejek informacyjnych. Tabliczki/naklejki informacyjne stosuje się również w przypadku, gdy w ramach projektu nabyto wartości niematerialne i prawne np. oprogramowanie, umieszczając je w widocznym miejscu na sprzęcie, w którym dane oprogramowanie zostało zainstalowane. Ponadto tabliczki/naklejki informacyjne mogą być wykorzystane do oznaczenia współfinansowania stanowisk pracy w ramach POIiŚ. W bezpośrednim, stałym (o ile istnieje) miejscu pracy osób zaangażowanych w realizację projektu POIiŚ zamieszcza się informację w formie tabliczki, np. w sąsiedztwie pokoju/-ów, w którym takie osoby pracują.

Zalecane wymiary naklejki informacyjnej wynoszą 7 cm (szerokość) x 5 cm (wysokość). W przypadku tabliczek zalecane wymiary wynoszą 20 cm (szerokość) x 15 cm (wysokość). Na naklejkach i tabliczkach należy stosować oznaczenie właściwe dla wariantu minimalnego.

Dopuszcza się możliwość zmniejszania lub zwiększania wymiarów naklejki i tabliczki, z uwagi na rodzaj i charakter projektu, pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnych wzorów.

W przypadku pojazdów zakupionych w projekcie ze środków UE stosuje się oznaczenia według wariantu podstawowego poprzez umieszczenie na nich w widocznym miejscu naklejek lub tabliczek o charakterze trwałym. W odniesieniu do pojazdów, na których umieszczenie tabliczek lub naklejek informacyjnych nie jest możliwe z uwagi na charakter

projektu np. pojazdy operacyjne służb mundurowych do zadań specjalnych, beneficjent musi zastosować inne odpowiednie środki celem uwidocznienia przed opinią publiczną wkładu Wspólnoty. Przykładem może być zastosowanie oznaczenia wizualnego lub wykorzystanie innych narzędzi promocyjnych np. stron internetowych, mediów tradycyjnych i społecznościowych (social media), które w efekcie przyczynią się do zwiększenia świadomości opinii publicznej na temat udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach POIiŚ. Podejmowane przez beneficjenta działania w tym zakresie muszą zostać zaopiniowane przez właściwą IP lub IW.

Przedmioty, na których **nie ma możliwości** zamieszczenia czytelnych logotypów i informacji o współfinansowaniu, można oznaczyć przez zamieszczenie logotypów i informacji na opakowaniu sprzętu.

Naklejki informacyjne stosuje się przede wszystkim dla oznaczenia sprzętu o małych gabarytach, m.in. komputerów, drukarek, kserokopiarek. Naklejka powinna być umieszczona bezpośrednio na danym przedmiocie. Jednakże w taki sposób, aby nie utracić gwarancji lub rękojmi i nie zniszczyć przedmiotu.

6.1.5 Oznaczanie dokumentów

Oznaczeniu stosownymi znakami w wariantie podstawowym i opcjonalnie informacją o współfinansowaniu podlegają dokumenty dotyczące realizacji projektu. Po podpisaniu umowy o dofinansowanie beneficjent ma obowiązek oznakowania dotychczasowej dokumentacji, również tej powstałej w okresie przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Obowiązek zostanie spełniony, jeśli ciąg znaków znajdzie się na dokumentach lub na grzbiecie segregatora z dokumentami.

W ramach oznaczania sprzętu możliwe jest wykorzystywanie naklejek papierowych, na folii samoprzylepnej, adhezyjnej, a także tabliczek plastikowych, metalowych, graweru itp.

Zaleca się, aby tabliczki i naklejki informacyjne były wykonane z materiałów trwałych, dzięki czemu zapewniona zostanie czytelność informacji oraz wysoki poziom estetyczny, co najmniej w okresie trwałości projektu, tj. 5 lat od zakończenia realizacji projektu (3 lat w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw). Nie ma obowiązku usunięcia oznaczeń po upływie ww. terminów.

Załącznik nr 1 do niniejszych Zasad określa obowiązujący wzór tabliczki i naklejki. **Nie można** dokonywać modyfikacji wzoru tabliczki i naklejki określonej w Załączniku nr 1 poprzez dodawanie zapisów, grafiki lub innych elementów.

Wzory tabliczki i naklejki w formatach AI, CDR, GIF, JPEG, PNG są dostępne na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce *Zasady promocji*.

Oznaczeniu podlega co najmniej pierwsza strona dokumentu. Dokumenty powinny być oznaczone wszystkimi obowiązkowymi elementami wariantu podstawowego, wymienionymi w pkt. 5 (tj. emblematem Unii Europejskiej, odwołaniem słownym do Unii Europejskiej, odwołaniem słownym do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, (opcjonalnie – hasłem promocyjnym).

W przypadku korespondencji papierowej (na papierze firmowym) obowiązuje wariant minimalny oznaczania. W przypadku ograniczonej możliwości modyfikacji obowiązującego wzoru papieru firmowego lub wprowadzenia alternatywnego wzoru dla korespondencji prowadzonej w sprawie realizacji projektu dofinansowanego z Programu Infrastruktura i Środowisko, dopuszcza się dodanie wariantu minimalnego oznaczenia do funkcjonującego wzoru papieru firmowego bez dokonywania dodatkowych zmian graficznych.

Oznaczeniu podlegają w szczególności:

- korespondencja prowadzona w sprawie projektu ze wszystkimi podmiotami oraz instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie POIiŚ (papierowa i opcjonalnie elektroniczna),
- opisy stanowisk pracy lub umowy cywilnoprawne na świadczenie usług (np. doradztwa),
- umowy z wykonawcami,
- dokumentacja przetargowa, tj. specyfikacja istotnych warunków zamówienia,
- ogłoszenia o wyborze wykonawcy w ramach projektu umieszczane w siedzibie i/lub na stronach internetowych zamawiającego,
- certyfikaty i zaświadczenia.

6.2 Działania rekomendowane

Oprócz działań obowiązkowych wskazanych w pkt. 6.1 beneficjenci mogą prowadzić wszelkie inne działania, które przyczyniają się do osiągnięcia celu powszechnej znajomości udziału środków Unii Europejskiej w projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz efektów realizowanych projektów dla kraju i/lub regionu.

Dokumenty finansowe takie jak: faktury, rachunki i inne dokumenty finansowo-księgowo nie podlegają oznaczaniu. Wszelkie wymogi odnoszące się do oznaczania dokumentów dotyczą sytuacji, w których oznaczenie jest wykonalne technicznie. W przypadku dokumentów mających charakter gotowych formularzy, wzorów, w których treść instytucja/podmiot nie ma możliwości ingerencji (np. druki samokopiujące, druki faktur/rachunków itp.) lub gdy dokumenty wystawiają zewnętrzne podmioty, oznaczanie nie jest wymagane.

W sytuacji, gdy beneficjent uzna za stosowne, dopuszcza się możliwość oznaczenia dokumentów finansowych zgodne z systemem wizualizacji Funduszy Europejskich na opisie faktury/rachunku lub poprzez użycie pieczętki/naklejki zgodnej z powyższym systemem identyfikacji wizualnej.

Zaleca się, aby oznaczenie dokumentów było trwałe, co najmniej w okresie trwałości projektu, tj. 5 lat od zakończenia realizacji projektu (3 lata w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw). Nie ma obowiązku usunięcia oznaczeń dokumentów po upływie ww. terminów.

Poniżej przedstawiono działania rekomendowane przez IZ POIiŚ. W odniesieniu do wszystkich rekomendowanych działań oraz innych realizowanych działań stosować należy te same zasady w zakresie oznaczania, co w przypadku narzędzi obowiązkowych.

6.2.1 Strony internetowe

Na stronie internetowej beneficjenta powinny znaleźć się oznaczenia w wariantcie podstawowym, wymienione w pkt. 5 (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POliŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne) oraz – obowiązkowo – odniesienie (link) do głównego serwisu POliŚ, tj. www.pois.gov.pl.

W odniesieniu do informacji o projekcie wskazane jest podanie podstawowego zakresu projektu,

całkowitego kosztu projektu, wysokości dofinansowania przez Unię Europejską ze środków danego funduszu, a także celów i korzyści z realizacji projektu. Informacje udostępniane na stronie internetowej odnośnie projektu należy aktualizować wraz z rozwojem projektu.

Wskazane jest, aby adres internetowy z informacjami o projekcie był rozpowszechniany m.in. w publikacjach, broszurach, informacjach prasowych.

6.2.2 Publikacje drukowane i elektroniczne

Publikacje drukowane (np. broszury, foldery, ulotki, biuletyny, ulotki) finansowane w ramach realizacji projektu muszą na okładce zawierać elementy wariantu podstawowego, wymienione w rozdziale 5 (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POliŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne).

Na publikacjach w wersji elektronicznej (płyty CD, DVD, VHS, pamięci flash USB, do pobrania ze stron internetowych itp.) na pierwszej stronie/planszy, pierwszym widocznym ekranie/oknie powitania, które ukazuje się na początku lub na końcu odtwarzania materiałów zamieszczonych na nośniku danych musi znaleźć się oznaczenie zgodne z wariantem podstawowym określonym

w rozdziale 5. Ponadto w przypadku nośników, takich jak CD, DVD, pendrive/USB oznaczenie w wariantcie minimalnym musi znaleźć się również na okładce/obudowie/wierzchniej stronie nośnika. W przypadku prezentacji multimedialnych (Power Point itp.) – co najmniej na pierwszym i ostatnim slajdzie/oknie musi znaleźć się oznaczenie zgodnie z wariantem podstawowym określonym w rozdziale 5.

Wskazane jest, aby publikacje drukowane i elektroniczne zawierały pełne dane teleadresowe beneficjenta oraz adresy stron internetowych instytucji zaangażowanych w realizację projektu (Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczącej i Instytucji Pośredniczącej II stopnia/Wdrażającej) oraz informację, że materiał jest bezpłatny.

6.2.3 Plakaty

Plakaty powinny zawierać ogólne informacje o projekcie. Wielkość i format plakatu są dowolne. Musi on być czytelny i odpowiednio wyeksponowany. Na plakacie należy stosować oznaczenie właściwe dla wariantu podstawowego (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE, odwołanie słowne do

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POliŚ, hasło promocyjne POliŚ). Plakaty mogą służyć oznaczaniu pomieszczeń, siedziby beneficjenta, imprez promocyjnych, targów, konferencji itp.

6.2.4 Informacje prasowe

Informacja prasowa to krótki tekst przekazywany mediom, którego celem jest przedstawienie najważniejszych informacji związanych z realizowanym projektem. Informacja prasowa może być udostępniona dziennikarzom podczas konferencji prasowej, przesłana faksem, pocztą elektroniczną lub umieszczona na stronach internetowych – pod warunkiem, że strona jest powszechnie znana i odwiedzana regularnie przez dziennikarzy.

Informację prasową należy oznaczać elementami właściwymi dla wariantu podstawowego (tj. emblemat Unii Europejskiej, odwołanie słowne do Unii

Europejskiej, odwołanie słowne do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, logo POIiŚ, (opcjonalnie – hasło promocyjne).

Typowy układ informacji prasowej zawiera:

- Nagłówek – krótki tytuł,
- Akapit wprowadzający – streszczenie najważniejszych faktów w 20–30 słowach,
- Tekst – opis zagadnienia z podaniem szczegółów (przedstawienie faktów, a nie opinii),
- Końcowe akapity – kontekst, cytaty, informacje ogólne (np. dane kontaktowe).

6.2.5 Konferencje/szkolenia/spotkania informacyjne

Podczas konferencji/szkoleń/spotkań informacyjnych lub innych wydarzeń (np. targi, wystawy) dotyczących projektu realizowanego w ramach POIiŚ należy podkreślać fakt współfinansowania projektu ze środków Unii Europejskiej w sposób opisany poniżej.

W miejscach, w których odbywają się konferencje/szkolenia/spotkania należy zastosować w widocznym miejscu oznaczenie zgodne z systemem wizualizacji Funduszy Europejskich. Na zaproszeniach, materiałach konferencyjnych/szkoleniowych i innych dokumentach należy umieścić oznaczenie właściwe dla wariantu podstawowego.

6.2.6 Materiały promocyjne

Materiały promocyjne stanowią element wspierający promocję projektu współfinansowanego w ramach POIiŚ. Materiały promocyjne mogą być dystrybuowane podczas wydarzeń promujących projekt np. konferencji prasowych, spotkań

informacyjnych, targów, wystaw itp. Dla materiałów promocyjnych obowiązuje minimalny wariant oznaczania. W przypadku, gdy dany materiał promocyjny na to pozwala, można zastosować wariant podstawowy oznaczania.

Przy przygotowywaniu materiałów promocyjnych należy zwrócić szczególną uwagę na adekwatność kosztów oraz osiągniętych efektów związanych z promocją projektu oraz powiązanie materiałów z celami odpowiednio projektu lub programu/priorytetu/działania.

Poniżej przedstawiono przykłady rekomendowanych materiałów promocyjnych:

- teczki papierowe (konferencyjne)
- kalendarze
- kartki okolicznościowe
- notesy, notatniki
- ołówki
- długopisy
- zestaw „ołówek i długopis”
- segregatory
- markery
- torby na materiały

- smycze
- podkładki pod mysz
- materiały promocyjne dla dzieci (m.in. balony, gry, klocki, kredki, piórniki, kamizelki odbłaskowe itp.)
- t-shirty lub koszulki polo
- kubki lub filiżanki
- pendrive
- płyty CD i DVD
- wizytowniki
- naklejki

6.3 Działania dla projektów pomocy technicznej POIiŚ

Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w odniesieniu do projektów realizowanych w ramach pomocy technicznej POIiŚ polega w szczególności na oznaczaniu poszczególnych działań w ramach projektu, w tym w szczególności:

- oznaczaniu wyremontowanych pomieszczeń,
- oznaczaniu zakupionego sprzętu i wyposażenia,
- oznaczaniu dokumentów, np. opisów stanowisk pracy, certyfikatów, zaświadczeń,
- oznaczaniu pomieszczeń ze współfinansowanymi stanowiskami pracy,
- oznaczaniu działań informacyjno-promocyjnych.

W przypadku promocji projektów pomocy technicznej obowiązują te same zasady co dla innych projektów POIiŚ. Wyjątek stanowią:

- obowiązek umieszczania tablic pamiątkowych,
- oznaczanie działań informacyjno-promocyjnych.

Tablice pamiątkowe

Ze względu na charakter projektów pomocy technicznej, tj. doraźny (projekty realizowane co roku)

i systemowy (wdrażane przez wiele instytucji w ramach jednego projektu), nie ma obowiązku umieszczania tablic pamiątkowych.

Funkcję tablic pamiątkowych pełnią tabliczki/naklejki informacyjne służące do oznaczania realizowanych zadań w ramach projektu. Należy w związku z tym zwrócić szczególną uwagę na trwałość zastosowanych oznaczeń.

Ponadto w celu zapewnienia upowszechnienia informacji o współfinansowaniu projektów pomocy technicznej POIiŚ ze środków Unii Europejskiej, na koniec każdego roku realizacji projektu, na stronie internetowej beneficjenta/-ów należy umieścić informację zbiorczą zawierającą podstawowe informacje o projekcie, tj.:

- całkowitą wartość projektu¹⁴,
- kwotę dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności¹⁵,
- nazwę beneficjenta/-ów projektu

¹⁴ Należy podać wartość z umowy o dofinansowanie projektu.

¹⁵ j.w.

Oprócz podania informacji zbiorczej, poszczególni beneficjenci projektu powinni umieścić ww. informacje w odniesieniu do realizowanej przez nich części projektu oraz uzupełnić je o główne zadania sfinansowane w ramach projektu.

Oznaczanie działań informacyjno-promocyjnych

W przypadku działań informacyjno-promocyjnych współfinansowanych w ramach projektów pomocy technicznej POIiŚ oznaczanie ich służy:

- promocji źródła finansowania priorytetu/-ów w ramach Programu, za wdrażanie których odpowiada dana instytucja,
- promocji źródła finansowania danego działania w ramach projektu pomocy technicznej POIiŚ.

W takim przypadku należy zastosować znaki z odwołaniem słownym do Unii Europejskiej i właściwego funduszu, z którego finansowany jest priorytet/-y, a także dodatkowo zamieścić informację słowną o współfinansowaniu danego działania w ramach pomocy technicznej POIiŚ¹⁶ np. *Publikacja (konferencja, spotkanie, szkolenie) współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach pomocy technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko.*

Powyższe oznaczenie oraz informacja o współfinansowaniu mogą być zamieszczane w jednym obszarze lub na oddzielnych obszarach, np. pierwsza lub ostatnia strona publikacji, pierwsza i/lub ostatnia strona prezentacji.

Rozdział 7 Podstawowe komunikaty i hasło promocyjne

Konstruując hasła promocyjne należy wziąć pod uwagę cel główny programu, jakim jest:

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej

W sloganach, hasłach i leadach (streszczeniach) komunikatów należy kłaść nacisk na następujące atrybuty, które mogą określać nie tylko Fundusze Europejskie, ale również Program realizowany za ich pomocą:

- innowacyjność i prorozwojowość,
- oparcie na wiedzy/edukacyjność,
- pewność,
- wszechstronność,
- nowoczesność,
- kreatywność/konstruktywność.

¹⁶ W przypadku projektów pomocy technicznej jest to wymóg, a nie wariant opcjonalny.

Hasło przewodnie POliŚ:
Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

IZ POliŚ zastrzega sobie prawo do wprowadzenia do komunikacji innego hasła, którego stosowanie będzie obligatoryjne dla wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie informacji i promocji POliŚ.

Na potrzeby POliŚ sformułowane zostały następujące podstawowe komunikaty:

1. Realizacja inwestycji infrastrukturalnych z Funduszy Europejskich w ramach POliŚ, uczyni Polskę i jej regiony bardziej konkurencyjne w staraniach o inwestorów zagranicznych i krajowych. Dzięki zwiększeniu inwestycji tworzone będą nowe miejsca pracy. Podniesie się atrakcyjność życia i pracy mieszkańców Polski i jej regionów.
2. Środki z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dostępne w ramach POliŚ umożliwią realizację wielu dużych inwestycji mających kluczowe znaczenie dla rozwoju Polski. Zrealizowane inwestycje infrastrukturalne wzmocnią spójność gospodarczą, społeczną i przestrzenną z innymi krajami Unii Europejskiej.
3. Fundusze Europejskie dostępne w ramach POliŚ to szansa na sprawną komunikację, poprawę stanu środowiska naturalnego, bezpieczeństwo energetyczne i „czystą” energię, lepsze warunki ochrony zdrowia pracowników, zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz na dobrą bazę dydaktyczną dla studentów kierunków istotnych dla inwestycji infrastrukturalnych.
4. POliŚ to bardzo liczne inwestycje infrastrukturalne z dbałością środowisko naturalne, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju. Program przewiduje szereg przedsięwzięć chroniących środowisko naturalne i przywracające stan pierwotny.

Podstawowe komunikaty POliŚ określają główne kierunki komunikacji z grupami docelowymi, w szczególności z ogółem społeczeństwa. W oparciu o podstawowe komunikaty powinny być tworzone szczegółowe przekazy (werbalne, wizualne, tekstowe) dotyczące POliŚ.

Rozdział 8 Ponoszenie wydatków na działania informacyjne i promocyjne

Beneficjenci zobowiązani są do prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych w oparciu o niniejszy dokument i podstawy prawne wskazane w pkt.2 niniejszego dokumentu.

Działania te muszą wynikać z budżetu projektu wskazanego w umowie o dofinansowanie. Wydatki

na działania informacyjne i promocyjne zrealizowane zgodnie z powyższym mogą być uznane za kwalifikowalne, pod warunkiem spełnienia pozostałych wymogów wynikających z Wytocznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach POliŚ.

Rozdział 9 Dokumentowanie podjętych działań

Podejmowane działania informacyjne i promocyjne zarówno obowiązkowe, jak i rekomendowane, należy dokumentować w formie zdjęć, nagrań radiowych i telewizyjnych, wycinków prasowych, wydruków internetowych lub próbek materiałów itp.

Dokumentację dotyczącą działań informacyjnych i promocyjnych podjętych w ramach promocji projektu, zgodnie z treścią umowy o dofinansowanie, należy przechowywać co najmniej 3 lata od daty zamknięcia POliŚ, a w przypadku projektów objętych pomocą publiczną przez 10 lat od daty udzielenia pomocy.

Rozdział 10 Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących promocji

Nadzór nad przestrzeganiem zasad stosowania działań informacyjnych i promocyjnych o realizowanym projekcie będzie egzekwowany na podstawie przepisów umowy o dofinansowaniu projektu, zawartej pomiędzy beneficjentem a właściwą instytucją w systemie zarządzania POliŚ.

Niedopełnienie warunków umowy w tym zakresie może skutkować wstrzymaniem wypłaty środków, a nawet koniecznością zwrotu nieprawidłowo wydanych środków, a w skrajnych przypadkach mogą prowadzić do rozwiązania umowy o dofinansowanie projektu.

Gdzie znaleźć pomoc?

Na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl w zakładce „Zasady promocji FE” dostępne są:

- wszystkie opisane w zasadach formy i warianty kolorystyczne głównego znaku marki oraz znaku POliŚ w formatach AI, EPS, GIF, JPG, PDF, PNG,
- *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007–2013 wraz z załącznikiem Księga identyfikacji wizualnej,*
- *Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie informacji i promocji.*

Na stronie internetowej www.pois.gov.pl w zakładce „Zasady promocji” dostępne są:

- *Zasady promocji projektów dla beneficjentów POliŚ,*
- *Plan Komunikacji POliŚ 2007–2013,*
- wzory tablicy informacyjnej, pamiątkowej, tabliczki i naklejki,
- wzory ciągów znaków.

Dodatkowe informacje nt. zasad promocji projektów w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 beneficjenci uzyskują w instytucji, która jest stroną umowy o dofinansowanie albo w Ogólnym punkcie informacyjnym Programu Infrastruktura i Środowisko pod nr. tel. 22 461 35 14 lub poprzez pocztę e-mail: pois@mrr.gov.pl.

Spis rysunków

Rys. 1. Podstawowy wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych	11
Rys. 2. Minimalny wariant oznaczania materiałów informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych	13

Załącznik 1 Zasady stosowania znaku, budowania ciągu znaków oraz projektowania tablic i naklejek w promocji projektów POIiŚ. Szczegółowy opis emblematu UE oraz liternictwo

Pole podstawowe i pole ochronne znaku

Pole podstawowe definiuje minimalny zamknięty obszar wokół znaku, w którym znak może być użyty. Pole ochronne definiuje obszar wokół znaku, w którym nie może pojawić się żadna obca forma, zarówno graficzna, jak i tekstowa.

Moduł konstrukcyjny – kwadrat o boku równym 1/4 wysokości znaku graficznego.

zasada konstrukcji pola podstawowego znaku marki

zasada konstrukcji pola ochronnego znaku marki

Forma podstawowa i uzupełniająca znaku
Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wersja podstawowa

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wersja uzupełniająca

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

**Wersja uzupełniająca do stosowania
w wyjątkowych sytuacjach**

Kolorystyka

Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

System identyfikacji wizualnej w ramach Narodowej Strategii Spójności wprowadza ściśle określoną paletę kolorystyczną dedykowaną konkretnemu programowi operacyjnemu. Stosowanie ustalonej palety kolorystycznej jest obowiązkowe w ramach programów operacyjnych – zarówno w odniesieniu do podstawowych materiałów informacyjnych i promocyjnych, jak np. druki firmowe, czy okładki publikacji, jak również w przypadku drobnych materiałów promocyjnych jak np. kalendarze, gadżety, itp.

Poniżej znajduje się paleta dopuszczalnych dla POIiŚ wersji kolorystycznych tła pełnych – jednorodnych w systemie kolorystycznym CMYK.

C:M:Y:K

55:0:100:0

40:0:100:0

15:0:30:0

0:0:0:0

Pantone

Pantone 376 C

Pantone 382 C

Pantone 372 C

Dopuszczalne warianty zastosowania znaku w wersji pełnokolorowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Poniżej przedstawione są dopuszczalne wersje kolorystyczne tła jednorodnych, na jakich można stosować znak Programu. Podstawowym tłem jest tło w kolorze białym. Dopuszcza się też aplikację znaku na tle koloru dedykowanego POIiŚ, czarnym oraz srebrnym.

Umieszczenie znaku POIiŚ na tłach innych niż poniżej określone jest możliwe w przypadku, gdy decydują o tym względy technologiczne i struktura materiału (np. papier ekologiczny). Niedozwolone jest umieszczenie znaku na tle, które zakłóci ekspozycję znaku. Jeżeli niemożliwe jest zastosowanie zalecanych kolorów tła, rekomenduje się wybieranie kolorów jak najbardziej zbliżonych do zalecanych (np. szary zamiast srebrnego lub grafitowy zamiast czarnego).

Pozytyw

Negatyw

Na srebrnym tle
(srebrny – Pantone 877 C)

Na zielonym tle
(zielony – C=15 M=0 Y=30 K=0)

Na zielonym tle
(zielony – C=40 M=0 Y=100 K=0)

Na zielonym tle
(zielony – C=55 M=0 Y=100 K=0)

Dopuszczalne warianty zastosowania znaku w wersji achromatycznej – w odcieniach szarości i czarny

Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Warianty achromatyczne znaku mają zastosowanie w tych obszarach komunikacji, gdzie wykorzystanie wersji pełnokolorowej jest niemożliwe ze względów technologicznych (na przykład tłoczenie, grawerunek itp.). Poniżej warianty znaku w odcieniach szarości oraz warianty achromatyczne.

Pozytyw

Negatyw

Pozytyw

Negatyw

Dopuszczalne warianty zastosowania znaku w wersji monochromatycznej
– zielonej oraz szarej
Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Pozytyw

Negatyw

Pozytyw

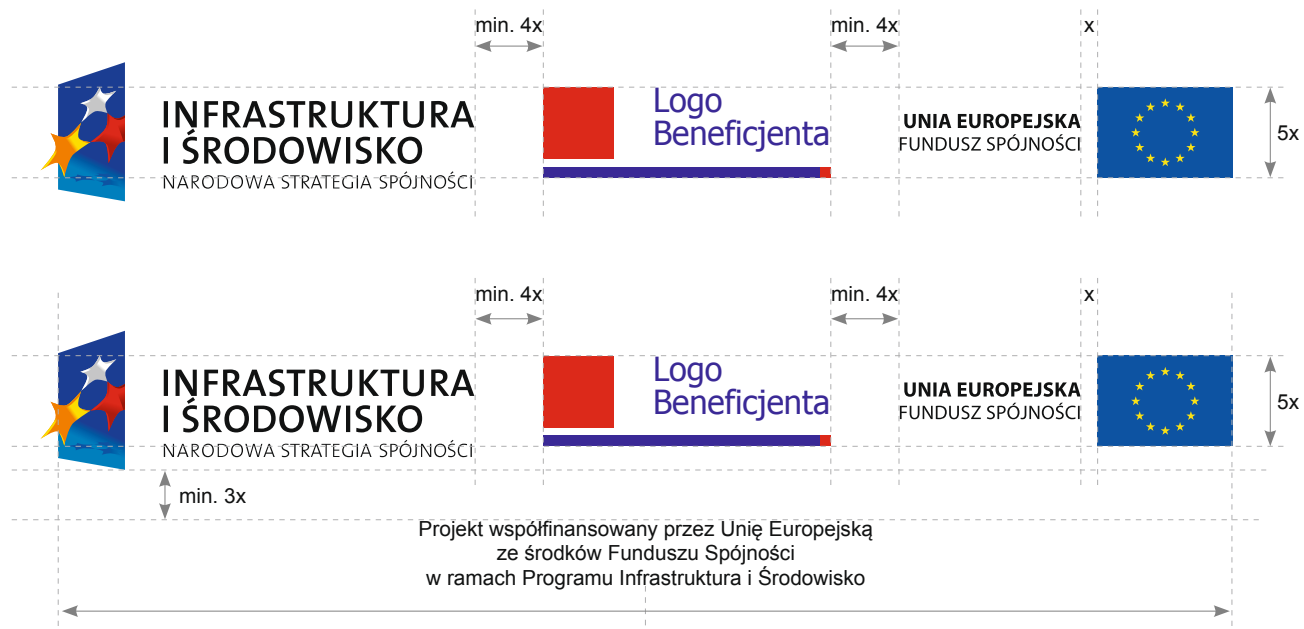

Negatyw

Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – wersja pozioma – kolor

Jednostka pomiaru = x

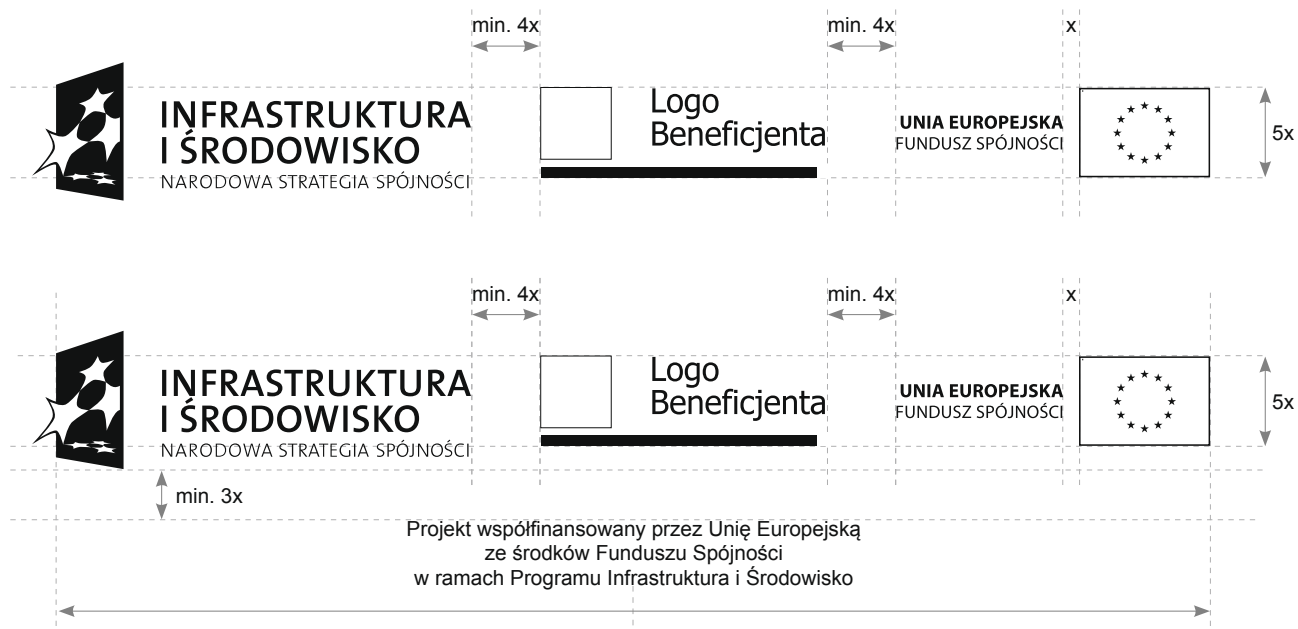
Tekst informacji o współfinansowaniu – czcionka Arial, wyśrodkowanie względem obszaru zajmowanego przez loga

Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – wersja pozioma – achromatyczna

Jednostka pomiaru = x

Tekst informacji o współfinansowaniu – czcionka Arial, wyśrodkowanie względem obszaru zajmowanego przez logo

Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – wersja pionowa – kolor

Jednostka pomiaru = x

Tekst informacji o współfinansowaniu – czcionka Arial, wyrównanie do lewej

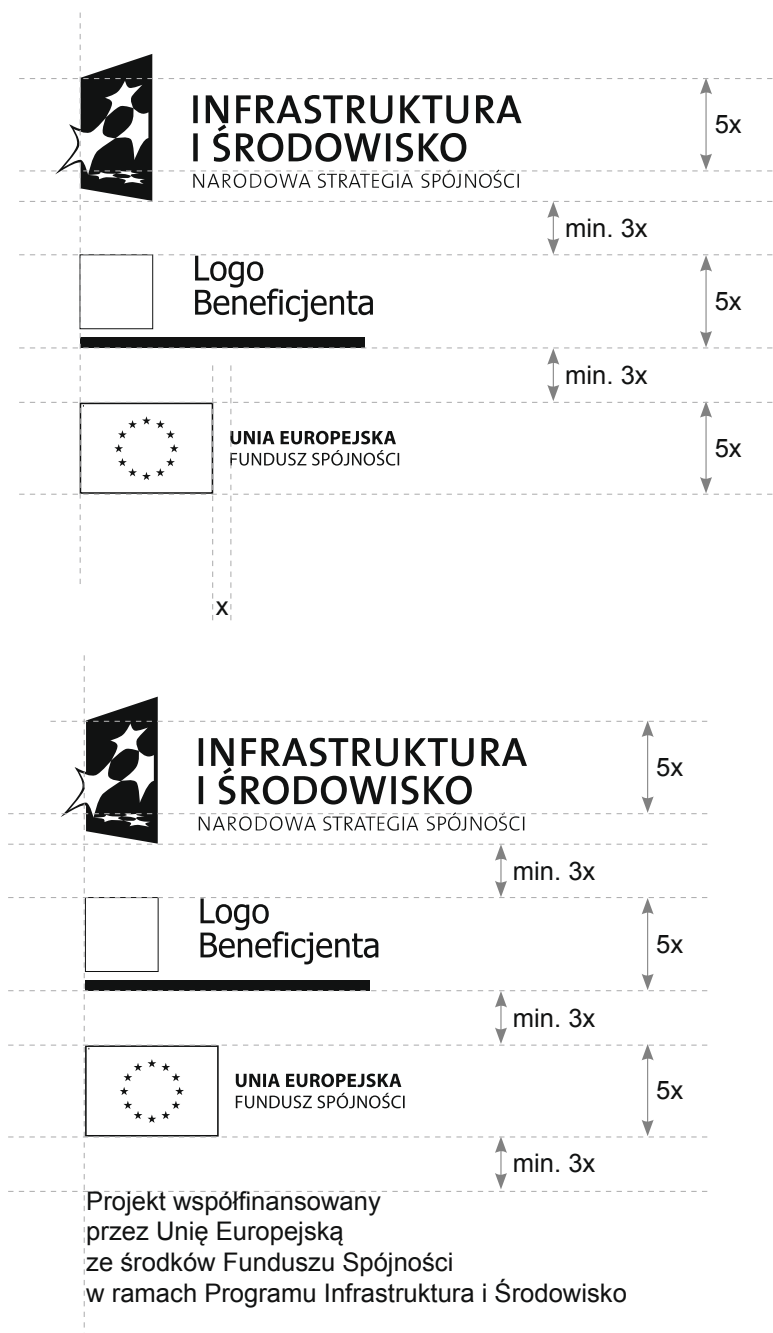

Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – wersja pionowa – achromatyczna

Jednostka pomiaru = x

Tekst informacji o współfinansowaniu – czcionka Arial, wyrównanie do lewej

Zasady projektowania tablicy informacyjnej dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Rozmiar tablicy (szerokość – W x wysokość – H) – 3 x 2 m

Jednostka konstrukcyjna (A) jest równa 1/6 wysokości tablicy: $A = 1/6 H$

Odległość logotypów od lewej, prawej oraz górnej krawędzi tablicy jest równa 1/2 A. Pole zajmowane przez logotypy wraz z hasłem Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – min. 25% powierzchni tablicy informacyjnej.

Tytuł projektu zaczyna się na 1/3 wysokości tablicy (2A) i jest wyśrodkowany względem tablicy.

Blok tekstowy z napisami Beneficjent, Wartość projektu oraz Wartość dofinansowania jest równany do lewej i zaczyna się w odległości 3/4 A od lewej krawędzi.

Bok dwóch zielonych kwadratów (barwy POIiŚ) jest stały i wynosi 3/4 A. Zielony pasek jest dopełnieniem i biegnie od brzegu jaśniejszego kwadratu do prawego krańca tabliczki. Na nim znajduje się hasło promocyjne, środkowane względem jego wysokości i oddalone od prawej krawędzi o 1/2 A.

Zasady projektowania tablicy pamiątkowej dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Rozmiar tablicy (szerokość – W x wysokość – H) – 1 x 0,7 m

Jednostka konstrukcyjna (A) jest równa 1/6 wysokości tablicy: $A = 1/6 H$

Odległość logotypów od lewej, prawej oraz górnej krawędzi tablicy jest równa $1/2 A$. Pole zajmowane przez logotypy wraz z hasłem Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – min. 25% powierzchni tablicy informacyjnej.

Blok tekstowy jest wyrównany względem środka tablicy w pionie i w poziomie.

Bok dwóch zielonych kwadratów (barwy POiŚ) jest stały i wynosi $3/4 A$. Zielony pasek jest dopełnieniem i biegnie od brzegu jaśniejszego kwadratu do prawego krańca tabliczki. Na nim znajduje się hasło promocyjne, środkowane względem jego wysokości i oddalone od prawej krawędzi o $1/2 A$.

Zasady projektowania tabliczki informacyjnej dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

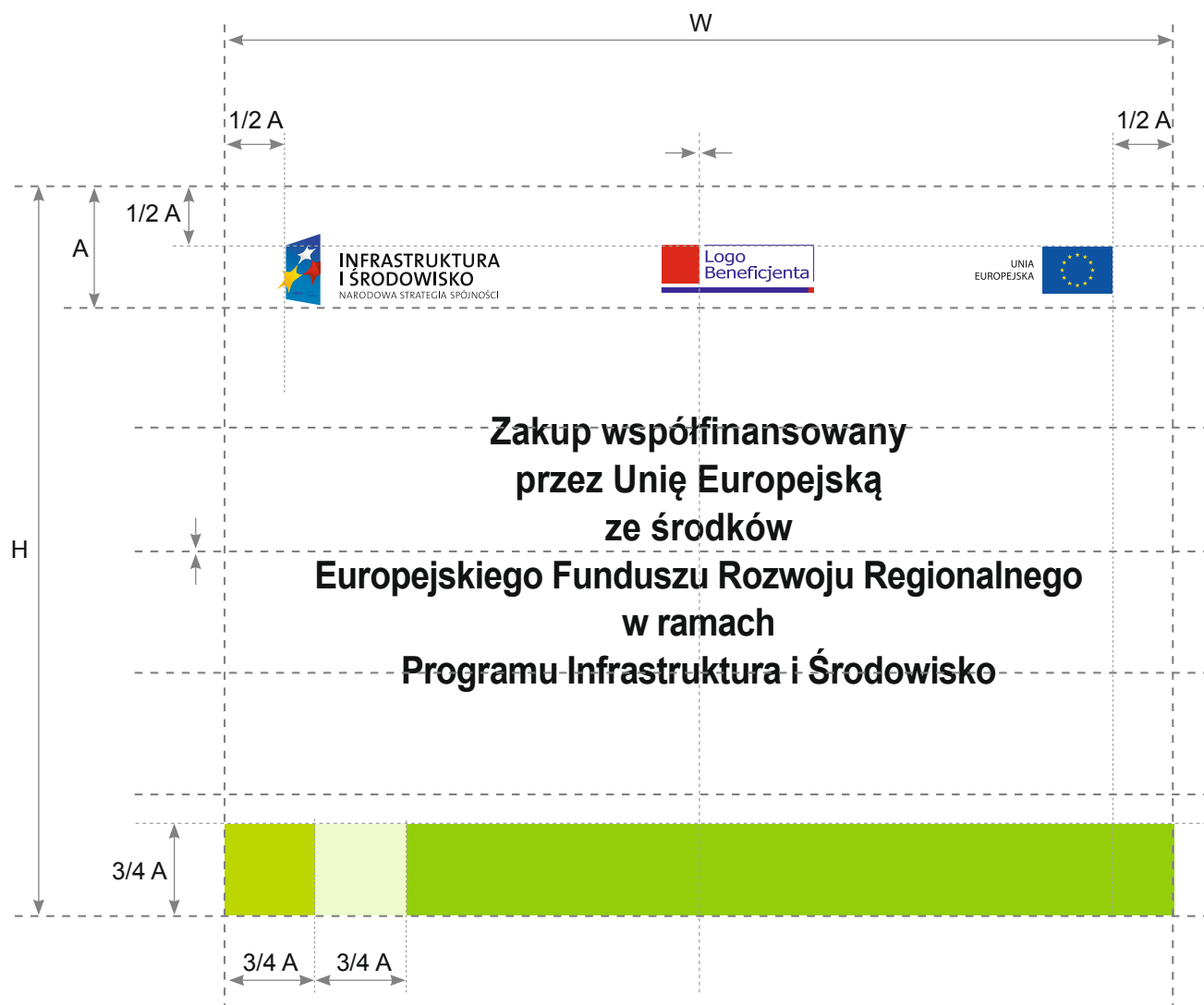
Rozmiar tablicy (szerokość – W x wysokość – H) – 20 x 15 cm

Jednostka konstrukcyjna (A) jest równa 1/6 wysokości tabliczki: $A = 1/6 H$

Odległość logotypów od lewej, prawej oraz górnej krawędzi tablicy jest równa $1/2 A$.

Blok tekstowy jest wyrównany względem środka tablicy w pionie i w poziomie.

Bok dwóch zielonych kwadratów (barwy POIiŚ) jest stały i wynosi $3/4 A$. Zielony pasek jest dopełnieniem i biegnie od brzegu jaśniejszego kwadratu do prawego krańca tabliczki.

Zasady projektowania naklejki dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

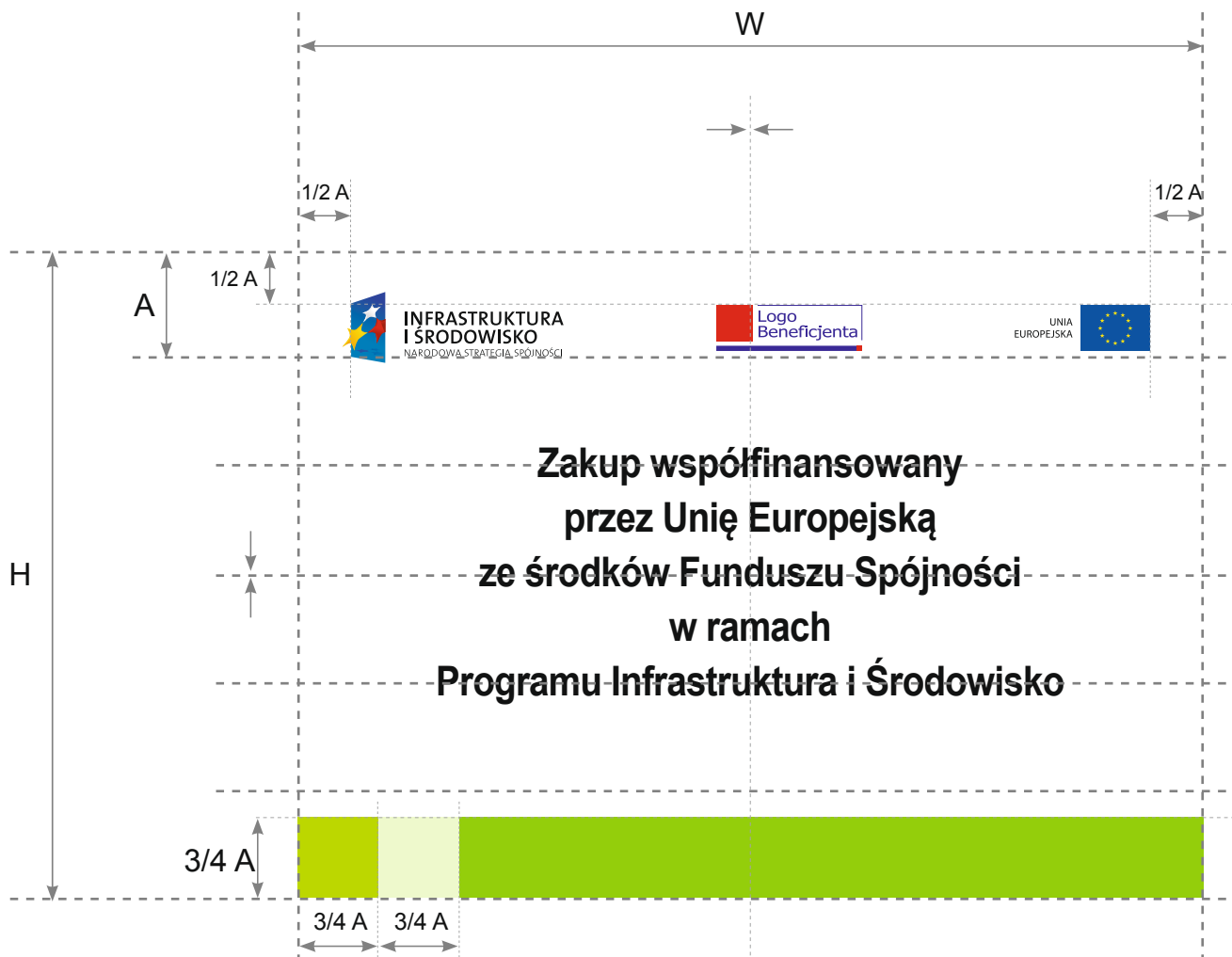
Rozmiar tablicy (szerokość – W x wysokość – H) – 70 x 50 mm

Jednostka konstrukcyjna (A) jest równa 1/6 wysokości naklejki: $A = 1/6 H$

Odległość logotypów od lewej, prawej oraz górnej krawędzi tablicy jest równa 1/2 A.

Blok tekstowy jest wyrównany względem środka tablicy w pionie i w poziomie.

Bok dwóch zielonych kwadratów (barwy POIiŚ) jest stały i wynosi 3/4 A. Zielony pasek jest dopełnieniem i biegnie od brzegu jaśniejszego kwadratu do prawego krańca tabliczki.

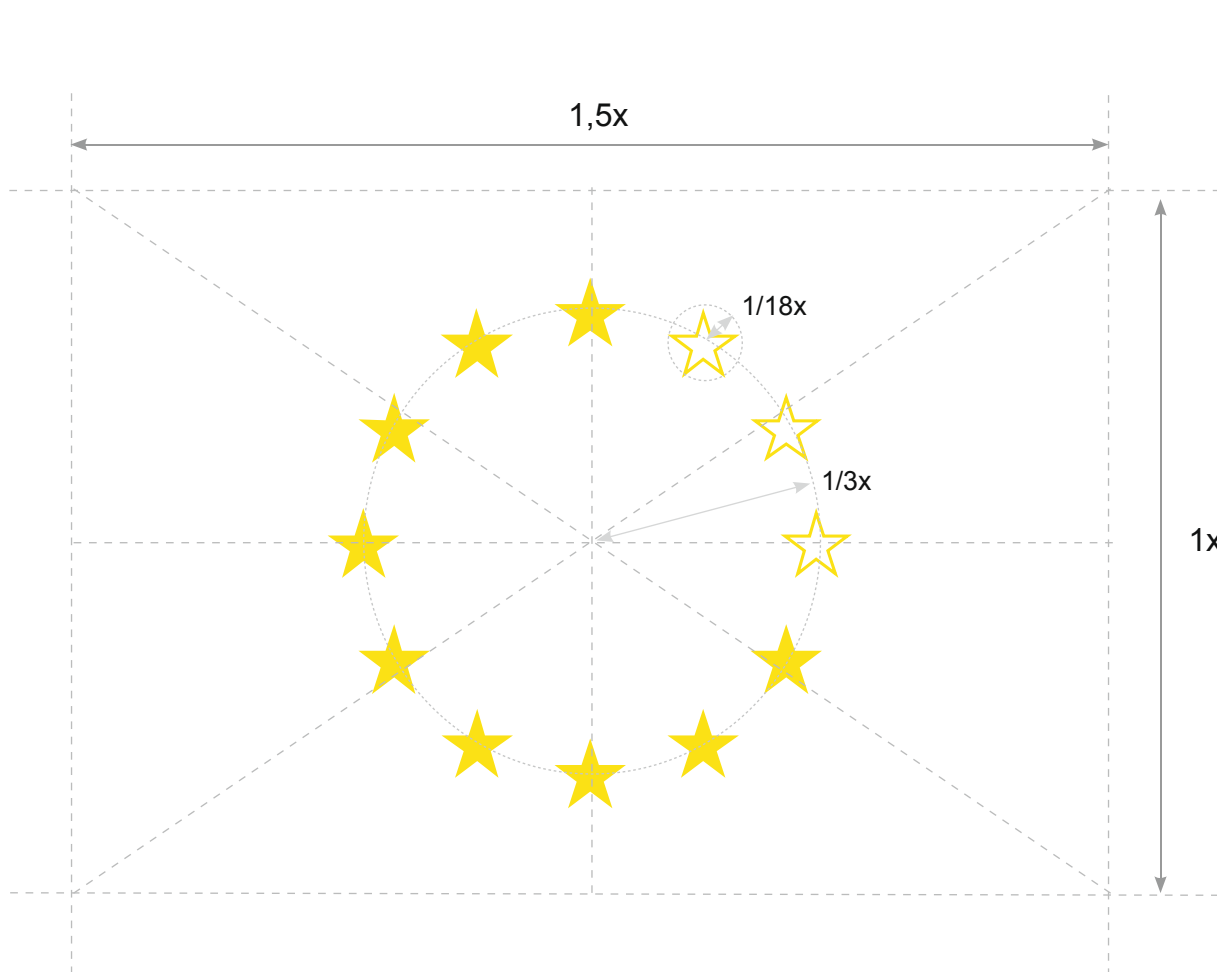

Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

Budowa flagi UE

Jednostka pomiaru = x

Emblemat UE występuje w formie niebieskiej prostokątnej flagi, której szerokość stanowi półtorej długości wysokości. Dwanaście złotych pięcioramiennych gwiazd rozmieszczonych w równych odstępach tworzy niewidzialny okrąg, którego środek jest punktem przecięcia się przekątnych prostokąta. Promień okręgu wynosi jedną trzecią wysokości flagi. Każda z gwiazd posiada pięć ramion położonych na obwodzie niewidocznego okręgu, którego promień równy jest jednej osiemnastej wysokości flagi. Wszystkie gwiazdy ustawione są w pozycji pionowej – co oznacza, że jedno ramię skierowane jest pionowo do góry, a dwa leżą na linii poziomej. Gwiazdy rozmieszczone są na okręgu tak, jak godziny na tarczy zegara.

Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

Kolorystyka flagi UE

Flaga europejska musi zawierać następujące oficjalne kolory: kolor powierzchni prostokąta – niebieski odbity Pantone (Pantone reflex blue), kolor gwiazd – żółty Pantone (Pantone yellow).

Druk czterokolorowy – kolor żółty Pantone (Pantone yellow) osiągniemy dzięki użyciu koloru 100% żółtego/Process Yellow. Natomiast poprzez połączenie kolorów 100% cyjanu/Process Cyan i 80% magenty/Process Magenta można otrzymać kolor bardzo zbliżony do niebieskiego odbitego Pantone (Pantone reflex blue).

Internet – niebieski odbity Pantone (Pantone reflex blue) odpowiada kolorowi RGB:0/0/153 (w systemie szesnastkowym: 000099) w palecie kolorów komputerowych, a żółty Pantone (Pantone yellow) odpowiada kolorowi RGB:255/204/0 (w systemie szesnastkowym: FFCC00) w palecie kolorów komputerowych.

Technika reprodukcji / kolor	CMYK	Pantone	Folia (Oracal)	RAL	RGB	Hexadecimal
GRANATOWY	100/80/0/0	reflex Blue	50	5002	0/0/153	000099
ŻÓŁTY	0/0/100/0	Yellow	21	1018	255/204/0	FFCC00

Tabela kolorów dla technik drukarskich oraz innych technik reprodukcji

Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

Reprodukcje flagi UE

Reprodukcja na kolorowym tle

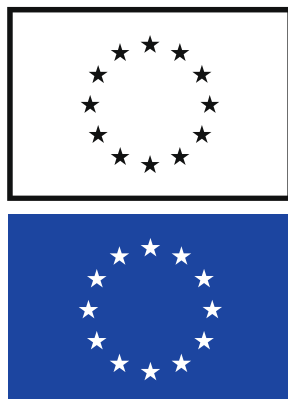
Reprodukcji emblematu najlepiej dokonywać na białym tle. Należy unikać tła wielokolorowego, zwłaszcza jeżeli nie komponuje się ono z kolorem niebieskim. Jeśli zaistniała konieczność dokonania reprodukcji na kolorowym tle, należy umieścić wokół prostokąta biały pasek o szerokości równej 1/25 wysokości tego prostokąta. Wzdłuż boków prostokąta należy zrobić białą obwódkę.

Reprodukcja flagi UE na kolorowym tle

Reprodukcja jednobarwna

Jeżeli jedynym dostępnym kolorem jest czarny, prostokąt powinien posiadać czarną obwódkę, natomiast gwiazdy powinny być czarne na białym tle. W sytuacji, gdy jedynym dostępnym kolorem jest niebieski (oczywiście musi to być odbity niebieski/Reflex Blue), tło powinno być wydrukowane w maksymalnym nasyceniu tym kolorem, z pozostawionymi na tle białymi gwiazdami.

Jednobarwne wersje flagi UE

Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

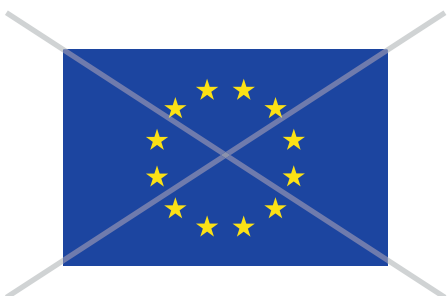
Przykłady błędnych reprodukcji flagi UE

Logo jest odwrócone do góry nogami.

Gwiazdy nie są ustawione w pozycji pionowej.

Gwiazdy są niewłaściwie rozmieszczone w okręgu: powinny być ustawione tak jak godziny na tarczy zegara.

Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej

W systemie znakowania dla POliŚ emblematowi UE towarzyszy odwołanie słowne do Unii Europejskiej i Funduszu Spójności lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Odwołania słowne mogą występować zarówno z lewej i prawej strony jak również centralnie.

Jest to obowiązujący znak Unii Europejskiej do oznaczania projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności i występuje w dwóch wariantach z dwoma lub jednym podpisem. Wariantem podstawowym tego logotypu jest flaga Unii Europejskiej z dwoma podpisami (w niektórych przypadkach z trzema podpisami). Flaga Unii Europejskiej z jednym podpisem może być używana tylko w uzasadnionych sytuacjach (patrz: wariant minimalny).

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Liternictwo

Liternictwo logotypu bazuje na czcionkach z rodziny The Mix CE.

Podstawową czcionką w komunikacji marki jest zamiennik systemowy Arial CE. Przy tworzeniu przekazu należy dbać o jego czytelność. Hasło powinno być pisane zdecydowanie większym krojem niż pozostałe bloki tekstowe.

The Mix Semi Bold CE Plain – logotyp

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Arial CE Bold – logotyp

AĄBCĆDEEĘFGHIJKLŁMNOÓPRSŚTUWXYZZŹ

aąbcćdeęfghijklłmnoóprsśtuwxyzź

0123456789

Spis rozdziałów załącznika nr 1

Pole podstawowe i pole ochronne znaku	1
Forma podstawowa i uzupełniająca znaku Programu Infrastruktura i Środowisko	2
Kolorystyka Programu Infrastruktura i Środowisko	3
Dopuszczalne warianty zastosowania znaku Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja pełnokolorowa	4
Dopuszczalne warianty zastosowania znaku Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja achromatyczna, odcienie szarości i kolor czarny	5
Dopuszczalne warianty zastosowania znaku Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja monochromatyczna, kolor zielony oraz szary	6
Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja pozioma, kolor	7
Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja pozioma, achromatyczna	8
Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja pionowa, kolor	9
Zasady budowania ciągu znaków dla Programu Infrastruktura i Środowisko – wersja pionowa, achromatyczna	10
Zasady projektowania tablicy informacyjnej dla Programu Infrastruktura i Środowisko	11
Zasady projektowania tablicy pamiątkowej dla Programu Infrastruktura i Środowisko	12
Zasady projektowania tabliczki informacyjnej dla Programu Infrastruktura i Środowisko	13
Zasady projektowania naklejki dla Programu Infrastruktura i Środowisko	14
Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej – Budowa flagi UE	15
Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej – Kolorystyka flagi UE	16
Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej – Reprodukcje flagi UE	17
Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej – Przykłady błędnych reprodukcji flagi UE	18
Szczegółowy opis emblematu Unii Europejskiej – Odwołanie słowne	19
Liternictwo	20

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Prezentacja wybranych działań informacyjnych i promocyjnych beneficjentów POIiŚ

Widoczna promocja projektu pn. Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Myślenicach dla powiatów myślenickiego i limanowskiego podczas pikniku ekologicznego, źródło: ZUO Myślenice

Tablica informacyjna projektu, źródło: Elektrociepłowne Wybrzeże S.A.

Piknik rodzinny POIiŚ w Krakowie, źródło: IZ POIiŚ, MRR

Kampania informacyjna Aquanet Poznań dla projektu pn. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla ochrony zasobów wodnych w Poznaniu i okolicach – etap I, źródło: Aquanet Poznań

"Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla ochrony zasobów wodnych w Poznaniu i okolicach-etap I"
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności.

Uzdatnionej WODY ŁYK
humor Ci poprawi W MIG!

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska

Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody Mosina

Wydawca

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Instytucja Zarządzająca Programem Infrastruktura i Środowisko
ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa
www.pois.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.mrr.gov.pl

Punkt Informacyjny Programu Infrastruktura i Środowisko

tel.: (22) 461 35 14
fax: (22) 461 32 60
e-mail: pois@mrr.gov.pl

www.pois.gov.pl

ISBN: 978-83-7610-347-1

egzemplarz bezpłatny

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

